

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 47 (4–2015)

Політичні науки

Юридичні науки

Економічні науки

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2015

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф.,
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.,
Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М.,
д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф.,
д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М.,
д-р іст. наук, Мелков Ю. О., д-р філос.
наук, доц., Піляєв І. С., д-р політ. наук,
Попов В. Ж., д-р іст. наук, проф., Сур-
мін Ю. П., д-р соціол. наук, проф., Хиж-
няк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В.,
д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф.,
Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, проф., Бандур-
ка О. О., д-р юрид. наук, проф., Боро-
дін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Гаркуша
В. С., канд. юрид. наук, доцент, Демчен-
ко С. Ф., д-р юрид. наук, Джунь В. В.,
д-р юрид. наук, проф., Ковальська В. В.,
д-р юрид. наук, ст. наук. співр., Корнієн-

ко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., д-р
юрид. наук, доцент, Мартиненко О. А., д-р юрид.
наук, проф., Муравйов К. В., канд. юрид. наук,
доцент, Недюха М. П., д-р філос. наук, проф.,
Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф.,
Романенко Є. О., д-р наук з держ. упр., доц.,
Темченко В. І., канд. юрид. наук, доцент, Христин-
ченко Н. П., канд. юрид. наук, Юлдашев О. Х.,
д-р юрид. наук, проф., Ярмиш О. Н., д-р юрид.
наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І.,
д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон.
наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф.,
Пиля В. І., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І.,
д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук,
проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.,
Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р
біол. наук, проф., Сафонова В. Є., д-р екон. наук,
Хачатрян Г. Е., д-р екон. наук.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 18.11.2015 р.)*

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 —
Вип. 47 (4–2015). Політичні, юридичні, економічні науки. — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”,
2015. — 126 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами роз-
витку політології, права і економіки.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

*Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук
(за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою
Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).*

*Міністерством освіти і науки України збірник “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання
з економічних наук (за наказом МОН України від 21.11.13 № 1609).*

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	Шашкова-Журавель І. О. Характеристика міжнародно-правової системи забезпечення охорони праці шахтарів	62
Гула Р. В. Гене́за патріотизму: комплекс наукових підходів	5	Заросило В. В. Адміністративно-правові засади проведення виборів і референдумів як масових заходів та охорона громадського порядку під час їх проведення	68
Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Розвиток відносин Норвегії та Європейського Союзу: досвід для України ...	11	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	72
Гайдукевич Г. А. Урегулирование ситуации в Украине и перспективы развития мира	16	Степахно И. В., Кубушка Л. И., Табаков В. З. Использование статистического анализа для идентификации математической модели решения прикладных задач с целью экономии затрат.....	72
Гольцов А. Г. Україна в сучасних неоімперських геополітичних проєктах	23	Квашук Д. М., Карпова К. В. Оцінка впливу основних факторів на розвиток машинобудування в Україні	75
Заяць Г. С. Соціальна сфера: пріоритетні напрями досліджень	31	Квашук Д. М., Пригунов П. Я., Карпова К. В. Оцінка впливу основних факторів на економічну безпеку машинобудівних підприємств у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення	88
Юсеф Н. Научно-техническое и энергетическое сотрудничество Украины со странами ближневосточного региона	36	Колесник В. М., Савченко Т. В. Фактори впливу на витрати промислових підприємств	93
Іванов Д. В. Місія суспільного телебачення і радіомовлення у національному законодавстві України та Польщі у контексті перспектив європейської інтеграції України	42	Сливка О. А. Концепція людського розвитку як основа формування соціальної політики підприємства	99
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	47		
Литвиненко В. І. Об'єкт правових відносин контролю у сфері господарювання фізичних осіб-підприємців в Україні.....	47		
Александров Ю. В. Щодо нового Закону України “Про пробацію” ...	53		
Костюк Т. О. Проблеми законотворчої діяльності в Україні і моніторна демократія.....	57		

Степахно І. В.

Використання
математико-статистичних методів
у моніторингових економічних
дослідженнях якості..... 104

Марченко С. М.

Розробка антикризового механізму
маркетингового логістичного ціноутворення
на підприємствах сільськогосподарського
машинобудування України..... 108

Толєвска І. Н.

Туризм как социальный феномен
и парадигмальные особенности
его развития в современных условиях
жизнедеятельности..... 116

Харченко О. В.

Домінуючі чинники розвитку світової
транспортної системи і сучасна стратегія
реформування транспортної системи..... 120

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ..... 123

Д. М. КВАШУК**К. В. КАРПОВА***Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ*

ОЦІНКА ВПЛИВУ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2015, вип. 47(4), с. 75–87

Розглянуто методичні підходи до здійснення аналізу основних факторів, що впливають на розвиток машинобудівного потенціалу України. Використано метод експертних оцінок із застосуванням електронної системи опитування. Представлено результати аналізу та узагальнено низку показників, що характеризують вплив таких факторів.

Машинобудування як одна з ключових сфер економічної діяльності відіграє стратегічно важливу роль для держави, визначає місце економіки країни в міжнародному просторі, а також конкурентоспроможність та вплив на міжнародні, економічні й політичні процеси. Машинобудівний комплекс України має певний потенціал для подальшого розвитку, представлений технологічними, інтелектуальними та ресурсними складовими. Його оптимальне використання є шляхом до розвитку як промисловості нашої країни зокрема, так і всієї економічної системи держави загалом. Проте, на жаль, на сьогодні існує багато факторів, що стримують розвиток машинобудування, частина з яких може бути визначена та певним чином проаналізована з використанням сучасних методів аналізу, що дасть змогу спрогнозувати подальший розвиток машинобудування в Україні.

Практична частина аналітичного оцінювання розвитку машинобудівних підприємств лежить у площині евристичних досліджень, оскільки значну частину факторних впливів можна оцінити лише приблизно, як правило, на основі досвіду експертів. Тому оптимальними методами для оцінки впливу основних факторів на розвиток машинобудування можна вважати методи експертних оцінок. Досить цікавим є науково-експерт-

ний підхід з організації дослідження розвитку економіки України на 2020–2030 рр. [13], організований Міжнародною радою з науки (ICSU), Національним технічним університетом України “Київський політехнічний інститут”, Інститутом прикладного системного аналізу НАН України і МОН України, Світовим центром даних з геоінформатики та сталого розвитку. Як зазначено в документі, було розглянуто методологію та виконано комплекс робіт з передбачення (форсайту) розвитку майбутньої економіки України на середньостроковому (2015–2020 рр.) і довгостроковому (2020–2030 рр.) часових горизонтах. З використанням методу Делфі виявлено головні кластери нової економіки України, які можуть забезпечити успішну інтеграцію країни в міжнародну кооперацію праці на зазначених часових горизонтах [5]. Застосування методології сценарного планування та SWOT-аналізу дало змогу побудувати групу сценаріїв розвитку майбутньої економіки України включно до 2030 року [Там само]. На необхідності у проведенні експертного оцінювання факторів впливу на машинобудівну сферу також наголошують дослідники Н. Невський, Н. Задуміна у статті “Стратегічний розвиток машинобудівного комплексу: факторний аналіз” [6]. Дослідник В. Ситніченко оцінив основні фактори

впливу на розвиток машинобудування, використовуючи систему збалансованих показників [7].

Незважаючи на достатню кількість наукових досліджень у цій сфері, проблема оцінки основних факторів впливу на розвиток машинобудування залишається об'єктом розробок багатьох учених. Вивченням цієї проблематики займалися такі науковці, як В. Геєць [1], Л. Дейнеко [4], М. Завгородня [9], В. Захожай [2], Н. Тарасова [9], А. Сливоцький [8], О. Феценко [12], Е. Шелудько [14] та ін.

Враховуючи значну кількість наукових досліджень у цій сфері, є потреба у вдосконаленні методологічних аспектів оцінки основних факторів впливу. Також є необхідність у створенні автоматизованих систем проведення експертних оцінок та систематизації результатів проведення оцінювання з метою скорочення часу на проведення аналізу та залучення більшої кількості експертів, використовуючи при цьому сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Розглянемо основні методичні підходи до здійснення аналізу основних факторів, що впливають на розвиток машинобудівного потенціалу України. Використовуючи метод експертних оцінок із застосуванням електронної системи опитування та інші методи, визначимо рівень впливу основних факторів на розвиток машинобудування в Україні. Розробимо та узагальнимо систему показників, що характеризують рівень впливу основних факторів на розвиток машинобудування в Україні.

На початковому етапі дослідження основних факторів впливу на машинобудівний потенціал України пропонується згрупувати їх за сферами впливу, кожна з яких включає певну кількість факторів, що мають подібні ознаки впливу і таким чином формуючи певну класифікацію (див. рис. 1).

У процесі дослідження факторів впливу на машинобудівну промисловість України виявимо можливості їх оцінювання, які можна представити у вигляді показників. Інформаційною базою для їх формування можуть бути дані, представлені статистичними організаціями, такими як Державний комітет ста-

тистики України [11], статистичні дані ООН, комітету статистики Євросоюзу, дані фінансової звітності підприємств, а також дані, отримані експертним шляхом.

Зважаючи на те що вплив значної частини факторів на розвиток машинобудування України неможливо оцінити емпірично, для подальшого оцінювання пропонується систематизувати фактори впливу відповідно до можливостей їх оцінки, що своєю чергою формує систему показників для оцінки найвагоміших факторів (див. табл. 1). Зазначено основні фактори впливу на розвиток машинобудування в Україні та його питому вагу (див. рис. 1), та можливі показники їх оцінювання, одиниці виміру показників, діапазон вимірювання, характеристики показників, формули та їх позначення, а також джерела інформації стосовно розрахункових даних. Для подальшого узагальнення показників було запропоновано створити умовний діапазон вимірювання, оскільки такий підхід дасть можливість порівняти відповідні показники за рівнем критичності.

Експертне оцінювання пропонується здійснювати з використання електронної системи опитування (далі ЕЕСО – електронно-експертна система опитування), розробленої в рамках дисертаційного дослідження Д. М. Квашука [10]. Така система дає можливість здійснити експертне оцінювання на веб-сайті ЕЕСО, використовуючи при цьому унікальний опитувальник для кожного експерта окремо, а результати опитування автоматично надсилаються на електронну адресу дослідника або дослідницької організації. Характеристики відповідного програмного забезпечення представлені на сайті ЕЕСО [Там само].

Для подальшої практичної апробації методики показники, зазначені в табл. 1, поділимо на дві групи: визначені експертами; із статистичної організації, сформовані на основі статистики, що виокремлені кольором. Таким чином, для практичної апробації методики було сформовано експертну групу з 10 експертів, і в режимі дистанційного опитування з використанням ЕЕСО отримано такі результати (див. табл. 2).

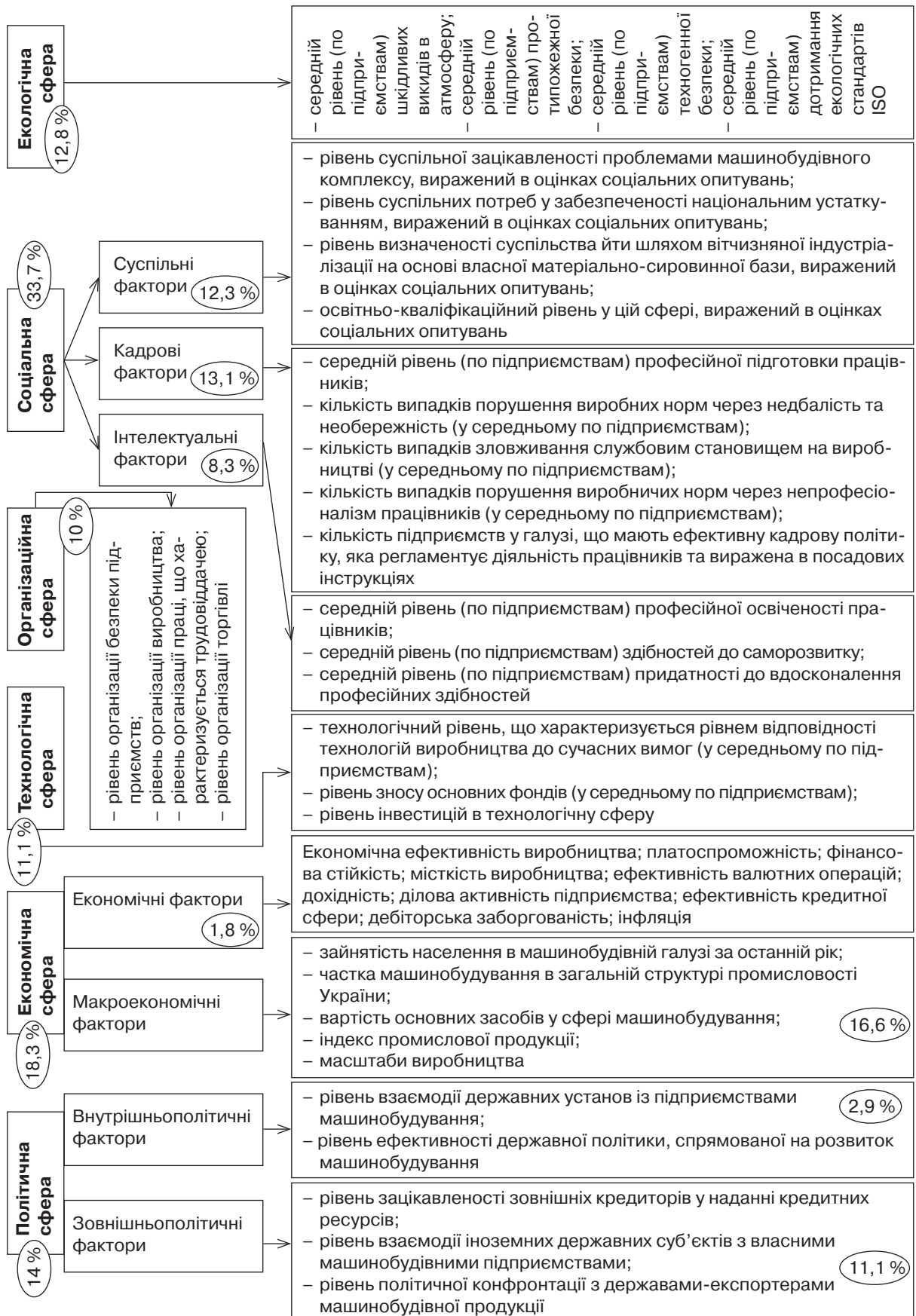

Рис 1. Класифікація і питома вага факторів впливу на розвиток машинобудування в Україні

Основні показники, що характеризують можливість оцінки впливу факторів на розвиток машинобудування в Україні

Фактор впливу на розвиток машинобудування в Україні	Показник	Одиниця виміру	Діапазон вимірювання	Характеристика показника			Формула	Позначення	Джерело			
				Кількісні показники	Відносні	Абсолютні				Якісні показники		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Політична сфера	Зовнішньополітичні фактори	рівень зацікавленості зовнішніх кредиторів у наданні кредитних ресурсів	З.кр	0-10	-	x	-	-	EESO [10]			
		рівень взаємодії іноземних державних суб'єктів з власними машинобудівними підприємствами	Вз.ін	0-10	-	x	-	-	EESO [10]			
		рівень політичної конфронтації з державами-експортерами машинобудівної продукції	П.кн	0-10	-	-	x	-	-	EESO [10]		
		рівень взаємодії державних установ із підприємствами машинобудування	Взд	0-10	-	-	x	-	-	EESO [10]		
		рівень ефективності державної політики, спрямованої на розвиток машинобудування	Ефд	0-10	-	-	x	-	-	EESO [10]		
		Економічна сфера	Макроекономічні фактори	кількість зайнятого населення у промисловій сфері	Рз	мін знач. за період дослідж. — max знач. за період дослідження	-	x	-	-	ΔЗ — зміна рівня зайнятості у сфері машинобудування	Держкомстат [11]
				частка машинобудування в загальній структурі промисловості України	Чм	коєфіцієнт або %	мін знач. за період дослідж. — max знач. за період дослідж.	x	-	-	Чм = $\frac{OP}{OP^*} \cdot 100$ (1)	Чм — частка реалізованої продукції машинобуд. (OPм) у загальному

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Економічна сфера	Економічні фактори	обсяг реалізованої промислової продукції							обсязі реалізованої промислової продукції (OP)	
		вартість основних засобів у сфері машинобудування	ВЗ	млн грн	мін знач. за період дослідж. — max знач. за період дослідж.	-	×	-	-	-
Економічна сфера	Макроекономічні фактори	індекс промислової продукції	ІПП	коєфіцієнт або %	мін знач. за період дослідж. — max знач. за період дослідж.	×	-	$ІПП = \frac{OP_1}{OP_0}$ (2)	OP_1, OP_0 — обсяги реалізації продукції машинобудування за звітний та базисний періоди	Держкомстат [11]
		показники зазначені в джерелі [3] (стор. 243, дод. 7 в середньому по підприємствам машинобудування)	ЗПЕБ	коєфіцієнт	мін знач. за період дослідж. — max знач. за період дослідж.	×	-	-	-	-
Технологічна сфера впливу	Економічні фактори	технологічний рівень, що характеризується рівнем відповідності технологій виробництва до сучасних вимог (у середньому по підприємствам)	Тех.р	Бал	0-10	-	×	-	-	ЕЕСО [10]
		рівень зносу основних фондів (у середньому по підприємствам)	Зн	коєфіцієнт або %	мін знач. за період дослідж. — max знач. за період дослідж.	×	-	-	$Зн = \frac{Пв_1}{Зв_0}$ (3)	Зн — ступінь зносу; Пв ₁ — первісна вартість (переоцінена); Зв ₀ — залишкова вартість

Продовження табл. 1

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
	рівень інвестицій в технологічну сферу	сума інвестицій у сферу машинобудування	I	млн грн	мін знач. за період до-слідж. — max знач. за період дослідж.	-	x	-	-	-	Держ-комстат [11]		
Соціальна сфера	Організаційна сфера впливу	рівень організації безпеки підприємства	Ор.б	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]		
		рівень організації виробництва	Орв	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]		
		рівень організації праці, що характеризується трудовіддачею	Орп	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]		
		рівень організації торгівлі	Орт	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]		
		середній рівень (по підприємствам) професійної освіченості працівників	Пп	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]		
	Інтелектуальні фактори	середній рівень (по підприємствам) здібностей до саморозвитку	Здс	Бал	0-10	-	x	-	-	-	-	EECO [10]	
		середній рівень (по підприємствам) придатності до вдосконалення професійних здібностей	Првд	Бал	0-10	-	x	-	-	-	-	EECO [10]	
		Кадрові фактори	середній рівень (по підприємствам) професійної підготовки працівників	Рпрп	Бал	0-10	-	x	-	-	-	-	EECO [10]

Продовження табл. 1

Соціальна сфера		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Суспільні фактори	кількість випадків порушення виробничих норм через недбалість та необережність (у середньому по підприємствам)	рівень, визначений експертами	Квпрн	Кількість випадків	0 — (середньостат. max)	-	×	-	-	-	-	EECO [8]	
		рівень, визначений експертами	Квзсл	Кількість випадків	0 — (середньостат. max)	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Квпрн	Кількість випадків	0 — (середньостат. max)	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Клефк	Кількість випадків	0 — max кількості підприємств у галузі	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Рзацс	Бал	0-10	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Рсуспн	Бал	0-10	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
Кадрові фактори	кількість підприємств у галузі, що мають ефективну кадрову політику, яка регламентує діяльність працівників та виражена в посадових інструкціях	рівень, визначений експертами	Квпрн	Кількість випадків порушення виробничих норм через непрофесіоналізм працівників (у середньому по підприємствам)	0 — (середньостат. max)	-	×	-	-	-	-	EECO [10]	
		рівень, визначений експертами	Квзсл	Кількість випадків	0 — (середньостат. max)	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Квпрн	Кількість випадків	0 — (середньостат. max)	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Клефк	Кількість випадків	0 — max кількості підприємств у галузі	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Рзацс	Бал	0-10	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]
		рівень, визначений експертами	Рсуспн	Бал	0-10	-	×	-	-	-	-	-	EECO [10]

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
рівень визначеності суспільства йти шляхом вітчизняної індустріалізації на основі власної матеріально-сировинної бази, виражений в оцінках соціальних опитувань	рівень, визначений експертами	PндI	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]
освітньо-кваліфікаційний рівень у цій сфері, виражений в оцінках соціальних опитувань	рівень, визначений експертами	OP	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]
середній рівень (по підприємствам) шкідливих викидів в атмосферу	рівень, визначений експертами	Pшк	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [8]
середній рівень (по підприємствам) протипожежної безпеки	рівень, визначений експертами	Pпож	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]
середній рівень (по підприємствам) техногенної безпеки	рівень, визначений експертами	Pтех	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]
середній рівень (по підприємствам) дотримання екологічних стандартів ISO	рівень, визначений експертами	Pекст	Бал	0-10	-	x	-	-	-	EECO [10]

Розроблено автором на основі джерел [8], [9], [3]

Результати експертного опитування стосовно рівня впливу основних факторів на розвиток машинобудування в Україні

Показник	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Експерт 1	Середнє значення	Розмах варіації ($R = X_{\max} - X_{\min}$)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Рівень зацікавленості зовнішніх кредиторів у наданні кредитних ресурсів	4	5	7	3	4	8	5	4	6	4	5	5		
Рівень взаємодії іноземних державних суб'єктів з власними машинобудівними підприємствами (діапазон вимірювання 10–0, де 10 — найнижчий бал, 0 — найвищий)	9	8	9	8	7	8	9	9	8	8	8	8	8,3	2
Рівень політичної конфронтації з державами-експортерами машинобудування														
Продукції (діапазон вимірювання 10–0, де 10 — найнижчий бал, 0 — найвищий)	9	9	8	7	8	7	5	6	8	9	7,6	4		
Рівень взаємодії державних установ із підприємствами машинобудування	3	5	4	3	2	5	2	4	3	1	3,2	4		
Рівень ефективності державної політики, спрямованої на розвиток машинобудування	3	2	5	3	2	1	1	2	3	1	2,3	4		
Технологічний рівень, що характеризується рівнем відповідності технологій виробництва до сучасних вимог (у середньому по підприємствам)	3	2	3	1	2	3	1	4	3	2	2,4	3		
Рівень організації безпеки підприємства	3	4	4	2	3	4	4	3	5	3	3,5	3		
Рівень організації виробництва	3	2	3	4	3	2	4	2	3	1	2,7	3		
Рівень організації праці, що характеризується трудовіддачею	3	5	6	7	8	7	5	7	8	6	6,2	5		
Рівень організації торгівлі	6	7	8	4	5	6	7	8	6	7	6,4	4		
Середній рівень (по підприємствам) професійної освіченості працівників	5	4	3	5	4	3	4	3	5	4	4	2		
Середній рівень (по підприємствам) здібностей до саморозвитку	3	5	8	7	8	8	7	9	7	8	7	6		
Середній рівень (по підприємствам) придатності до вдосконалення професійних здібностей	5	4	6	5	5	4	6	3	4	5	4,7	3		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Середній рівень (по підприємствам) професійної підготовки працівників	8	8	9	9	8	7	8	9	9	7	8,2	2
Кількість випадків порушення виробничих норм через недбалість та необережність (у середньому по підприємствам); (0 — умовний середньостатистичний максимум 100)	30	50	40	60	35	84	55	33	54	54	49,5	54
Кількість випадків зловживання службовим становищем на виробництві (у середньому по підприємствам); (0 – умовний середньостатистичний максимум 100)	22	45	32	54	12	25	26	24	42	25	30,7	42
Кількість випадків порушення виробничих норм через непрофесіоналізм працівників (у середньому по підприємствам); (0 – умовний середньостатистичний максимум 100)	52	65	54	42	54	58	57	52	25	24	48,3	41
Кількість підприємств у галузі, що мають ефективну кадрову політику, яка регламентує діяльність працівників та виражена в посадових інструкціях (умовно 1850 підприємств)	500	555	756	856	745	520	563	756	789	756	9,6 9,9	356
Рівень суспільної зацікавленості проблемами машинобудівного комплексу, виражений в оцінках соціальних опитувань	3	2	3	4	3	4	3	5	3	4	3,4	3
Рівень суспільних потреб у забезпеченості національним устаткуванням, виражений в оцінках соціальних опитувань	9	8	9	8	7	8	9	4	8	9	7,9	5
Рівень визначеності суспільства йти шляхом вітчизняної індустріалізації на основі власної матеріально-сировинної бази, виражений в оцінках соціальних опитувань	3	4	3	5	3	4	3	5	6	3	3,9	3
Освітньо-кваліфікаційний рівень у цій сфері, виражений в оцінках соціальних опитувань	8	9	7	8	6	9	8	7	8	9	7,9	3
Середній рівень (по підприємствам) шкідливих викидів в атмосферу	5	8	7	9	6	8	7	8	9	7	7,4	4
Середній рівень (по підприємствам) протипожежної безпеки	3	5	4	8	6	8	4	5	6	4	5,3	5
Середній рівень (по підприємствам) техногенної безпеки	3	4	5	6	6	4	8	7	9	7	5,9	6
Середній рівень (по підприємствам) дотримання екологічних стандартів ISO	4	7	8	9	5	4	5	6	4	3	5,5	6

Розроблено авторами на основі джерела: [10]

Для подальшого узагальнення показників, отриманих експертних шляхом, а також статистичних показників пропонується розробити комплексний показник рівня впливу факторного середовища на розвиток машинобудування в Україні, а також зазначити найвпливовіші сфери впливу.

Основні члени комплексного показника пропонується представити як відношення поточного значення члена до його максимального значення в умовно визначеному діапазоні вимірювання. Це дасть можливість порівняти члени комплексного показника між собою за ступенем значущості, з одного боку, та представити їх сумарне значення — з другого, що дасть змогу визначити діапазон вимірювання комплексного показника, а також його якісні характеристики. Тому пропонується визначити комплексний показник впливу основних факторів на розвиток машинобудування в Україні таким чином:

$$КП = \sum_{i=1}^n \frac{p}{p_{\max}}, \quad (1)$$

де КП — комплексний показник загального впливу основних сфер на розвиток машинобудування в Україні; p — показник, що харак-

теризує вплив окремого фактора; p_{\max} — максимальне значення показника відповідно до умовно визначеного діапазону вимірювання (див. табл. 1).

Таким чином, КП буде знаходитися в діапазоні від 0 до 33 балів. У процесі практичної апробації комплексного показника було проведено узагальнену оцінку впливу всіх факторів на розвиток машинобудівної сфери в Україні на 2014 р., результат розрахунку якого склав 18,2 бали, тобто 57 % від його максимального значення.

Діапазон вимірювання для статистичних показників, згідно з пропозиціями, зазначеними у табл. 1, від мінімального значення до максимального, за останні 5 років, подано у табл. 3.

Аналізуючи наукові джерела, вибір методів оцінки впливу основних факторів на будь-який об'єкт залежить від складності самого об'єкта, а також від можливостей виміряти основні його характеристики. Використовуючи комбіновані методи оцінювання впливу ключових факторів на розвиток машинобудування в Україні, до яких входять методи експертного оцінювання та порівняльні методи статистичних даних, отримано такий результат:

Таблиця 3

Значення основних статистичних показників, що характеризують можливості розвитку машинобудування за 2009–2014 рр.

Фактор впливу на розвиток машинобудування в Україні	Показник	Роки					Діапазон вимірювання	
		2010	2011	2012	2013	2014	min	max
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Зайнятість населення в машинобудівній галузі за останній рік	Кількість зайнятого населення у промисловій сфері (тис. осіб), (табл. 1)	3461,5	3352,7	3236,7	3170,0	2898,2	2898,2	3461,5
Значущість машинобудування в загальній структурі промисловості України	Частка машинобудування в загальній структурі промисловості України (%), (табл. 1, формула 1)	9,3	10,0	10,3	8,6	7,2	7,2	10,3
Вартість основних засобів у сфері машинобудування	Вартість основних засобів у сфері машинобудування (млн грн), (табл. 1)	233963	278180	289830	299216	325762	233963	325762
Індекс промислової продукції	Індекс промислової продукції у сфері машинобудування (формула 2, табл. 1), (%)	136,1	115,9	96,7	86,4	79,4	79,4	136,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Показники, зазначені в джерелі [] (стор. ...) у середньому по підприємствам	Загальний показник економічної безпеки підприємства (коэф.)	0,12	0,2	0,1	0,05	0,04	0,04	0,12
Рівень зносу основних фондів (у середньому по підприємствам)	Знос основних засобів підприємств машинобудування (формула 3, табл. 1), (%)	66,8	56,8	57,2	50,1	56,9	50,1	66,8
Рівень інвестицій в технологічну сферу	Сума інвестицій у сферу машинобудування (табл. 1), (млн грн)	27127,2	38459,0	37154,2	42297,7	41040,5	27127,2	41040,5

Розроблено автором на основі джерела [11]

- ефективність використання машинобудівного потенціалу України складає 57 % від його максимального значення на поточний момент (часовий горизонт 2014 р.);
- вплив соціальної сфери на розвиток машинобудування в Україні за визначенням експертів складає 33,7 %, оскільки саме соціальні фактори впливають на рушійні механізми його розвитку;
- економічна сфера складає 18,3 % впливу;
- політичні фактори складають 14 % впливу;
- екологічна сфера характеризується 12,8 % впливу;
- технологічна сфера складає 11,1 %;
- організаційна сфера має питому вагу 10 %.

Література

1. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання [Текст]: монографія / В. М. Геєць. — Нац. академія наук України, Ін-т екон. прогнозування. — К.: Ін-т економ. прогноз. НАН України, 2000. — 344 с.
2. Головач А. В. Статистичне забезпечення управління економікою: навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. — К.: КНЕУ, 2005. — 333 с.
3. Вінник І. Ю. Оцінка рівня економічної безпеки виробничих підприємств шляхом здійснення її інформаційно-аналітичного забезпечення (на матеріалах машинобудівних підприємств машинобудівного комплексу): монографія / І. Ю. Вінник, Д. М. Квашук, П. Я. Пригунов / за заг. ред. Л. В. Гнилицької. — К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2015. — 282 с.
4. Дейнеко Л. В. Харчова промисловість України: ефективність використання виробничих ресурсів і кадрового потенціалу / Л. В. Дейнеко, Е. І. Шелудько. — К.: ДУ "Ін-т екон. та прогноз. НАН України", 2013. — 120 с.
5. Жоль К. К. Социология (в систематическом изложении): учеб. пособие для вузов / К. К. Жоль. — [2-е изд., испр. и доп.]. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. — 431 с.
6. Невский Н. Стратегическое развитие машиностроительного комплекса: факторный анализ / Н. Невский, Н. Задумина // Проблемы теории и практики управления. — 2011. — № 9. — С. 58–66.
7. Ситніченко В. М. Стратегія розвитку машинобудування на основі системи збалансованих показників [Електронний ресурс] // Системи управління. — Режим доступу: <http://www.ukrtest.com/raznoe/publikacii/11.pdf>
8. Сливоцький А. Міграція капіталу: як у замислах на кілька кроків випередити своїх конкурентів / А. Сливоцький. — К.: Пульсари, 2001. — 296 с.
9. Тарасова Н. В. Промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи: монографія / Н. В. Тарасова, Л. П. Клименко, В. М. Ємельянов та ін. — Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. — 320 с.
10. Електронна система опитування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://176.58.60.145:8009>
11. Державний комітет статистики в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Фещенко О. Л. Механізм комплексного управління та забезпечення фінансової стійкості банку [Електронний ресурс] / О. Л. Фещенко, О. О. Сініцин // Наук. пр. МАУП. — 2014. — Вип. 2. — С. 133–140. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npmaup_2014_2_25.pdf
13. Форсайт економіки України (2015–2020) і довгострокові (2020–2030) часові горизонти в Україні

[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://innop.nung.edu.ua/sites/default/files/news/doslidzhennya_z_prognozu_rozvytku_ekonomiky_ukrayiny_na_periody_2015-2020_i_2020-2030/uk/files/foresight2015-short-ua.pdf

14. Дейнеко Л. В. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку / Л. В. Дейнеко, А. О. Коваленко, П. І. Коренюк, Е. І. Шелудько / за ред. чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. — К.: РВПС НАН України, 2006. — 252 с.

Використовуючи комбіновані методи оцінювання впливу ключових факторів на розвиток машинобудування в Україні, до яких входять методи експертного оцінювання та порівняльні методи статистичних даних, отримано такий результат: ефективність використання машинобудівного потенціалу України складає 57 % від його максимального значення на поточний момент (часовий горизонт 2014 р.); вплив соціальної сфери на розвиток машинобудування в Україні за визначенням експертів складає 33,7 %, оскільки саме соціальні фактори впливають на рушійні механізми його розвитку; економічна сфера складає 18,3 % впливу; політичні фактори складають 14 % впливу; екологічна сфера характеризується 12,8 % впливу; технологічна сфера складає 11,1 %; організаційна сфера має питому вагу 10 %.

Используя комбинированные методы оценки влияния ключевых факторов на развитие машиностроения в Украине, в которые входят методы экспертного оценивания и сравнительные методы статистических данных, получен следующий результат: эффективность использования машиностроительного потенциала Украины составляет 57 % от его максимального значения на текущий момент (временной горизонт 2014 г.); влияние социальной сферы на развитие машиностроения в Украине по определению экспертов составляет 33,7 %, поскольку именно социальные факторы влияют на движущие механизмы его развития; экономическая сфера составляет 18,3 % влияния; политические факторы составляют 14 % влияния; экологическая сфера характеризуется 12,8 % влияния; технологическая сфера составляет 11,1 %; организационная сфера имеет удельный вес 10 %.

The following results have been obtained with applying the combined methods of assessing the impact of key factors on the development of machine building in Ukraine, which includes expert evaluation methods and comparative methods statistics: effectiveness of use of Ukraine machine building potential is 57 % of its maximum value at the moment (time horizon 2014); impact on the development of social engineering in Ukraine by definition experts is 33.7 %, since social factors affect mechanisms driving its development; economic sphere of influence is 18.3 %; political factors make up 14 % of the exposure; environmental sector is characterized by the impact of 12.8 %; technological sphere is 11.1 %; organizational sector has a 10 % share.

Надійшла 26 жовтня 2015 р.